

Hållbart säsongslor

Finansierat av Trädgårdsföreningens stiftelse

Projektuppstart

Projektet startades med hjälp av medel från Trädgårdsföreningens stiftelse och syftet var att jobba mot ett mer hållbart säsongsför. Vi valde att fokusera på jorden eftersom vi i dagsläget använder oss av torvbaserad påsjord i uppdrivning och urnor, vilket vi vill komma bort ifrån. De jordar vi testade var Fagerhults urnjord (kontroll), torvfri påsjord, vår egen kompost och sand med gräsklipp. Jordanalys gjordes av de tre första innan plantering. Urnorna var fyra likadana trätunnor och alla hade Monatank. Alla skulle ha likadana och lika många växter.

Växtval

Kriterier var ekologiska frön, förhållandevis snabbuppdrivna (då vi hade kort om tid), sorter vi tidigare haft god erfarenhet av och färgmässigt skulle de funka då de skulle stå publikt.

Växter: *Cosmos bipinnatus* 'Fizzy Pink Cosmos', *Dichondra argentea* 'Silver Falls', *Salvia viridis*, *Brachyscome iberidifolia*, *Lupinus pubescens* 'Pixie Delight', *Echium plantagineum* 'Blue Bedder', *Borago officinalis*, *Lavatera trimestris* 'Ruby Regis', *Pilea microphylla*, *Anaphalis margaritacea*.

Sådd

Vi bredsådde i vår egen sållade kompost den 22/4 och skolade om i mitten av maj. Sticklingar sattes också i kompost. Vi använder oss ofta av modermaterial så sticklingar ville vi också prova.

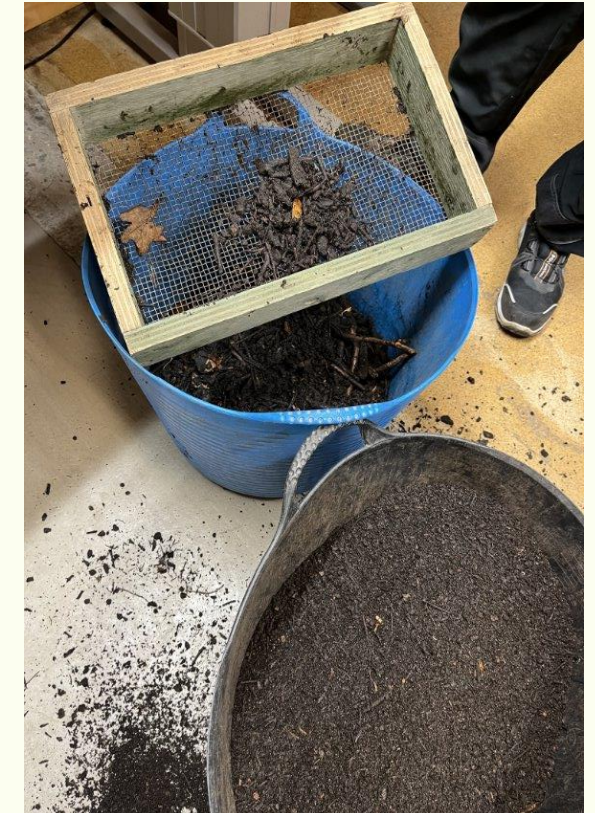
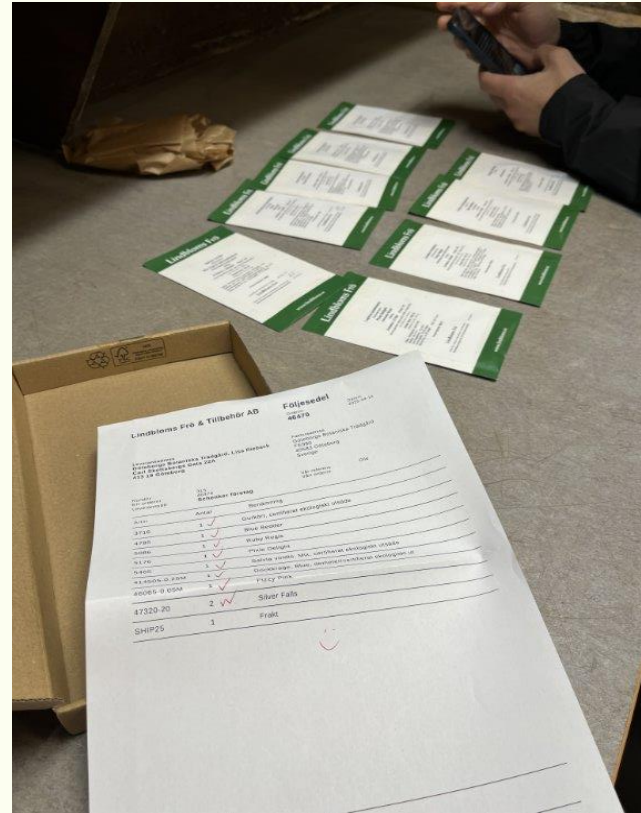

Foto: Pia Asikainen 2025

Foto: Pia Asikainen 2025

Skötsel

Vi skötte dem som vi brukar sköta våra urnor: koll/vattning måndag, onsdag och fredag. På fredagar gödslar vi med Bioväxt (3 dl/vattenkanna, fyll upp med vatten, en vattenkanna i varje urna). Sandurnan fick enbart gräsklipp med samma intervall eller vid behov.

Vi ville utvärdera gödselbehov efter hand och parera ifall näringsbrist uppstod. Vi höjde dosen fr o m v 30 i urna 2 (till 4,5 dl) och urna 3 (till 6 dl) pga synlig kvävebrist.

Sedvanlig skötsel annars med ansning och uppbindning.

Vi har mätt fukt vid varje koll och pH med jämna mellanrum och fört in i protokoll. Även dagbok har förts.

250626

260829

Foto: Pia Asikainen 2025

Rivning

Vi rev urnorna försiktigt för att få så intakta rötter som möjligt och fotade för dokumentation. Ytterligare jordprov togs för att skicka till analys (se nedan).

Rötterna i urnjorden hade betett sig som den brukar: de rötter som sökt sig ut från den ursprungliga krukformen har rört sig längs kanterna på urnan. En stor del stannar dock runt krukklumpen. En del rötter hade sökt sig in i underbevattningen men även ända ner i botten på urnan, antagligen Cosmos.

I både den torvfria jorden och vår kompost hade rötterna spridit sig mer i hela substratet och det var lätt att skaka av jorden från dem. Kändes smulig på ett bra sätt och kramade man en klump föll den lätt isär när man tryckte på den. Bra med syre och det kändes lagom fuktigt i hela substratet. Fler finrötter och längre rötter upplevdes i komposten. Rötter hade sökt sig in i underbevattningen på ungefär samma sätt som i urnjorden, något mer i komposturnan. Det fanns rötter ända till botten av urnorna.

I sandurnan var det generellt mer som dött bort av de lägre växterna då de antagligen drunknat i gräsklippet men Cosmos och Lupinus så väldigt fina ut. Rötterna hade inte sökt sig så djupt ner i substratet utan de satt väldigt mycket under mattan av gräsklipp och en hel del ända nere i botten av urnan, lite mindre i underbevattningen.

Foto: Jonatan Leo 2025

Utvärdering

Kort framförhållning vid projektstart gav för lite tid till planering, kunskapsinhämtning och odling.

Vi fick plantera fler växter pga att plantorna var taniga. Detta kan delvis berott på växthustekniska problem som lett till att instrålningen var 25% lägre än förväntat. Eftersom kompost användes räckte inte ordinarie näringsgiva i bevattningen (0,4 lt) utan Bioväxt fick användas under odling pga synlig kvävebrist. Annars vanlig skadedjursbekämpning och skötsel.

Säsongen har visat att urnjorden (urna 1) är anpassad för sommarblommor och ger mycket och stabil näring under lång tid.

Den torvfria jorden (urna 2) har varit sämst, näringen försvann fort och lagrar inte nytt när man gödslar.

Komposten (urna 3) visste vi hade dålig kvävehalt från början och har försökt parera och den såg finare ut mot slutet av säsongen.

Sandurnan (urna 4) var väldigt rolig att följa eftersom den såg så fattig ut från början men när växterna väl etablerat sig ser det ut som näringen från gräsklippet funkade bra. Flera arter (ex Lupinus, Cosmos) trivs märkbart bättre i sand medan andra, lägre sorter som nog drunknade i gräsklippet, gick bort fort.

Strukturen i substraten verkar inte ha varit för kompakt för växterna.

Ingen av substraten har torkat märkbart mer än något annat, svårt att säga eftersom det hänger mycket på vädret. Mätaren visade också ofta DRY i sandurnan men man kunde känna att det var blött, så där var det svårt att lita på instrumentets förmåga att avläsa just sand.

Alla urnor har klarat sig bra med normal vattningsfrekvens kanske tack vare underbevattningstankarna.

PH i urnorna har hållit sig runt 6,5-7,5 och de torvfria alternativen var de som låg högst. Det kan ha påverkat näringsupptagningsförmågan.

Torvfria jorden luktade kraftigt av gödsel och sumpigt i ett par dagar efter plantering.

Något att ta med sig framåt är att det är viktigt att alla, eller minst två, som jobbar med försöket har kunskap om projektets syfte och skötselregim, för en jämnare rapportering och skötsel.

Foto: Jonatan Leo 2025

Framtiden

Vår önskan är att fortsätta att jobba med att få vår egen kompost lämplig för uppdrivning och urnor för att inte behöva använda påsjord, som vi gör stora beställningar av varje år. Vi vill kunna inhämta alla ingående ingredienser på plats, inte beställa pimpsten som bryts eller kokosfiber från problematiska odlingar som sen fått resa långt för att komma hit.

Att komma tillbaka till en hantverksmässig hantering med fördjupad förståelse för marklära gör att vi känner att vårt avtryck på miljön minskar och att vi siktar på en framtid där vi kan inspirera till förändringar i hur vi ser på vad som är jord.

Projektdeltagare

Projektet har pågått april-november, med följande projektdeltagare:

Pia Asikainen, trädgårdsmästare

Lisa Rieback, trädgårdsmästare

Lena Benjegård, trädgårdsmästare med gruppleदारansvar

Kristina Sjöo, gestaltningschef/enhetschef

Jonatan Leo, botanist

Ellinor Smederöd, kommunikatör